

Η ΑΠΕΡΓΙΑ ΠΕΙΝΑΣ ΤΩΝ ΠΥΡΟΣΒΕΣΤΩΝ

Οκτώβριος 1935

Η πρώτη συνδικαλιστική ενέργεια των Ελλήνων Πυροσβεστών

Γιάννης Σταμούλης

Αθήνα Οκτώβριος 2013

Πρόλογος

Οκτώβριος του 1935. Εβδομήντα οκτώ πριν, στην Αθήνα, σε μια εξίσου δύσκολη οικονομικοκοινωνική συγκυρία, οι συνάδελφοι Πυροσβέστες, του νεοσύστατου Πυροσβεστικού Σώματος, βιώνουν μια εξαιρετικά δύσκολη καθημερινότητα.

Εργαζόμενοι σε ιδιαίτερα δύσκολες συνθήκες, χωρίς κανένα σχεδόν εργασιακό δικαίωμα, με πενιχρότατο μισθό και σχεδόν καμία ασφαλιστική ή συνταξιοδοτική πρόβλεψη

«Αβεβαιότης ...αμφιβολία και πλήρης αποκαρδίωσις είχαν επικρατήσει εις τας τάξεις του προσωπικού εις ότι αφορά την εξέλιξιν, το μέλλον, αλλά και την ασφάλισίν του από πάσης απόψεως... ουδεμία μέριμνα και ουδέν ευεργετικόν μέτρον λαμβάνετο με αποτέλεσμα, πλην του ότι τούτο ευρίσκετο προς ενός αβεβαίου μέλλοντος, μη γνωρίζον αν τελικά θα κατέληγεν εις τους Δήμους, στερούμενοι οιασδήποτε ασφαλίσεως και η εν γένει διαβίωσις του εις το Σώμα να είναι αθλία»

Με τα παραπάνω περιγράφει την κατάσταση των Πυροσβεστών του 1935, ο αείμνηστος Πύραρχος ε.α. Βασίλειος Ζαφειρόπουλος, στο ανέκδοτο έργο του για την Ιστορία του Π.Σ.

Η αγανάκτηση όμως αρχίζει να ξεχειλίζει τον Ιούνιο του ίδιου έτους μετά από ένα σοβαρότατο τραυματισμό, συναδέλφου κατά τη διάρκεια κατάσβεσης πυρκαγιάς, ο οποίος μένει ανάπηρος, κρίνεται ανίκανος για εργασία και απολύεται από το Πυροσβεστικό Σώμα χωρίς να δικαιούται σύνταξη ή ασφαλιστική κάλυψη.

Η είδηση ξεσηκώνει τους Πυροσβέστες των Αθηνών, οι οποίοι προχωρούν σε εκδηλώσεις διαμαρτυρίας με αποκορύφωμα να οργανώσουν **απεργία πείνας στις 28 και 29 Οκτωβρίου**, σε μια απέλπιδα προσπάθεια να ευαισθητοποιήσουν την τότε κυβέρνηση της εποχής.

Η πράξη τους θα προκαλέσει ιδιαίτερη αίσθηση στην ελληνική κοινή γνώμη, αλλά θα περάσει πολύς καιρός για να αποφασίσει η ελληνική πολιτεία να ασχοληθεί με το ζήτημα και να θεσμοθετήσει ασφαλιστικά και συνταξιοδοτικά δικαιώματα στο πυροσβεστικό προσωπικό.

Οκτώβριος 2013. Εβδομήντα οκτώ μετά, η χώρα μας βρίσκεται για τρίτο χρόνο κάτω από την ισοπεδωτική και τυφωτική μνημονιακή πολιτική, η οποία εξαθλιώνει την καθημερινότητα, κάνοντας τους φτωχούς φτωχότερους, καταργώντας συνταξιοδοτικά και ασφαλιστικά δικαιώματα έχοντας προφανώς ως όραμα την επιστροφή στο καθεστώς δεκαετιών πίσω.

Οι Πυροσβέστες, από τα φτωχότερα κομμάτια του λαού μας, βρίσκονται χειμαζόμενοι στη μέση αυτής της καταγιάδας. Η αναδρομή στη πρώτη αυτή «συνδικαλιστική δράση» των Πυροσβεστών έχει ξεχωριστή σημασία.

Στέλνει το διαχρονικό μήνυμα της αναγκαιότητας του «αγώνα» ως σταθερής για τη διεκδίκηση λύσεων στα προβλήματα και τα αδιέξοδα. Προβάλλει την πολύτιμη παρακαταθήκη ότι το αύριο δεν χαρίζεται, αλλά κερδίζεται.

Γιάννης Σταμούλης
Πρόεδρος Δ.Σ. Ε.Α.Π.Σ.

Εισαγωγή

Το 1930 μετά από ένα σχεδόν αιώνα λειτουργίας διάφορων κυρίως στρατιωτικών πυροσβεστικών σχημάτων, αναλαμβάνεται μια ιδιαίτερα σημαντική πολιτική πρωτοβουλία, να ιδρυθεί ένα αποκλειστικά επαγγελματικό και ανεξάρτητο του στρατεύματος Πυροσβεστικό Σώμα.

Με το Ν.4661/1930 αρχίζει τη λειτουργία του το Πυροσβεστικό Σώμα υπαγόμενο στο τότε Υπουργείο Εσωτερικών.

Παρά όμως το γεγονός αυτής της υπαγωγής, το Π.Σ. δεν αναγνωρίστηκε ως Δημόσια Υπηρεσία και οι Πυροσβέστες δεν δικαιούνται κανένα από τα βασικά δικαιώματα των Δημοσίων υπαλλήλων (συντάξεις, περίθαλψη κ.λ.π.)

Ειδικότερα στον ιδρυτικό αυτό Νόμο του 1930, προβλεπόταν να ιδρυθεί ειδικό «Ταμείο Πυροσβεστικής Υπηρεσίας. που να διεξάγει την Ταμιακή Υπηρεσία και να εισπράττει τα προβλεπόμενα έσοδα από τα συμβόλαια πυρός των Ασφαλιστικών Εταιριών και να πληρώνει τα έξοδα της.

Από τα αρχικώς πενιχρά έσοδα του Ταμείου καλύπτονταν οριακά οι χαμηλές αμοιβές των Πυροσβεστικών Υπαλλήλων.

Παράλληλα στον ιδρυτικό Νόμο του 1930, δεν υπήρχε καμία πρόβλεψη για συνταξιοδοτικά δικαιώματα του πυροσβεστικού προσωπικού.

Η μόνη πρόβλεψη, ήταν αυτή στο άρθρο 14 του Ν.4661/1930 όπου ανέφερε ότι « για τους εν περιπτώσει πυρκαγιάς παθόντες κατά την εκτέλεσιν του προς κατάσβεσιν έργου, νόσον, ατύχημα...δύναται να χορηγηθεί εφ'απαξ χρηματικόν βοήθημα εκ του Ταμείου της Π.Υ. αναλόγως των πόρων και της οικονομικής νε γένει καταστάσεως του Ταμείου.»

Επίσης στο ίδιο άρθρο υπήρχε η πρόβλεψη ότι οι το Ταμείο της Π.Υ. θα μπορούσε να συμβάλλεται με ασφαλιστικές εταιρίες προκειμένου να ασφαρίζεται το πυροσβεστικό προσωπικό από τους κίνδυνους ζωής εξαιτίας του επαγγέλματος. Σε κάθε περίπτωση όμως ρητά προβλεπόταν ότι το κόστος αυτής της ασφάλισης απαγορευόταν να το αναλάβει εξ ολοκλήρου το Ταμείο.

Η δεινή κατάσταση των Πυροσβεστικών υπαλλήλων

Σύμφωνα με τις ρυθμίσεις του ιδρυτικού Ν.4661/1930 οι Πυροσβέστες δεν είχαν την ιδιότητα του Δημοσίου Υπαλλήλου.

Δεν υπήρχε καμία πρόβλεψη για το πότε θα δικαιούνται να λάβουν σύνταξη.

Επίσης ο Πυροσβέστης εξ αιτίας ατυχήματος κατά την εκτέλεση του καθήκοντος δικαιούται μόνο ένα εφάπαξ χρηματικό βοήθημα, ανάλογο όμως των πόρων και της οικονομικής κατάστασης του Ταμείου. Δηλαδή ακόμα και αν καταστεί ανάικος για εργασία λόγω τραυματισμού κατά την εκτέλεση του καθήκοντος και απολυθεί δεν δικαιούται καμία σύνταξη.

Αλλά και το εργασιακό περιβάλλον είναι ιδιαίτερα «μεσαιωνικό». Στην πρώτη αυτή περίοδο οι Πυροσβέστες δουλεύουν επί τριήμερο (72 ώρες) και ξεκουράζονται 24 ώρες. Και αυτή η ημέρα ελευθερίας και εξόδου από το «Πυροσβεστέιον» μπορούσε όμως να ανακοπεί εξαιτίας τυχόν πειθαρχικής ποινής από την «ελεύθερη κρίσιν» του Αξιωματικού Υπηρεσίας.

Η δε διαβίωση στις κτιριακές εγκαταστάσεις είναι εξίσου κακές. Όπως αναφέρει σχετικά ο Πύραρχος ε.α. Ζαφειρόπουλος, ο οποίος υπηρετούσε εκείνη την εποχή:

«Το κατάστρωμα του προαυλίου των επί της οδού Μορούζη εγκαταστάσεων ήτο εκ χώματος, λασπώδες και εν πολλοίς ανώμαλον... οι εγκαταστάσεις αφοδεύσεως και λουτρών εις καλήν κατάστασιν αλλά ανεπαρκείς. Καθαρίστριαι δεν υπήρχον και αι πάσης φύσεως εργασίαι καθαριότητος κ.λ.π. «αγγαρίας» εξετέλούντο υπό των πυροσβεστών με το φτυάρι, τη σκούπα και καρότσι διαρκώς στο χέρι και ... πάντοτε υπό την απειλήν του περιορισμού και της στερήσεως της εξόδου».

Η κατάσταση αυτή παρά τις διαμαρτυρίες των Πυροσβεστών συνεχίζεται επί έτη, παρά τις κατά καιρούς υποσχέσεις της Πολιτείας. Οι ελπίδες για αλλαγές αναζωπυρώνονται με την αναμενόμενη νομοθετική ρύθμιση του 1934, αλλά η δημοσίευση του Ν.6015/1934 τις διαψεύδει.

Από τις διατάξεις του νέου νόμου, τόσο η μισθοδοσία, όσο και η συνταξιοδότηση του πυροσβεστικού προσωπικού προβλέπεται να δίδεται από το Ταμείο της Π.Υ. αναλόγως των πόρων και της κατάστασης του και όχι από το Δημόσιο.

Επίσης δεν εισάγεται καμία νέα ρύθμιση για το «μεισιωνικό ωράριο εργασίας», για το οποίο μάλιστα προστίθεται η διάταξη ότι « αι ημέραι υπηρεσίας των Πυροσβεστικών Υπαλλήλων και οδηγών του Πυροσβεστικού Σώματος καθορίζονται αναλόγως των αναγκών της Υπηρεσίας...»

Αυτή η διατύπωση «ανάγκες της Υπηρεσίας» θα κληροδοτηθεί στις επόμενες γενιές του Π.Σ. και θα διατρέχει την εσωτερική ζωή μέχρι και σήμερα, καθορίζοντας σκληρή και άφθονη υπερεργασία, μεταθέσεις, προαγωγές, ποινές, επιτρέποντας αδικίες και αδιαφανείς διοικητικές επιλογές στα ζητήματα διαχείρισης προσωπικού.

Τελικά τον Μάη του 1934, ο Γενικός Επιθεωρητής και ιδρυτής του Π.Σ. Αλκ.Κοκκινάκης θα φέρει την πρώτη ευεργετική διάταξη για το ωράριο του πυροσβεστικού προσωπικού με την καθιέρωση της 48ωρης εργασίας με ακολουθούμενη ανάπαυση 24 ωρών.

Η πυρκαγιά που άναψε την οργή των Πυροσβεστών.

Στις 16 Ιουνίου του 1935 εκδηλώνεται μεγάλη πυρκαγιά σε κτίριο στην οδό Αλιπέδου στον Πειραιά. Στην μάχη με τις πύρινες φλόγες τραυματίζονται τρεις Πυροσβέστες οι Σίμας Ιωάννης, Μαρινέλης Ιωάννης και Κοκμοτός Αθανάσιος.

Οι τραυματίες μεταφέρθηκαν στο Τζάνειο Νοσοκομείο για τις πρώτες βοήθειες. Από αυτούς ο Μαρινέλης ήταν ο σοβαρότερα τραυματισμένος, ο οποίος υπέστη κάταγμα και των δύο ποδιών.

Χαρακτηριστικό είναι το δημοσίευμα της εφημερίδας του Πειραιά «Σημαία», η οποία την 17^η Ιουνίου του 1935 έγραφε:

« Η μεγάλη πυρκαγιά παρά την Ιπποδαμείαν, απέδειξε ότι η Πυροσβεστική Υπηρεσία κατέχει έμπυχον υλικόν μη διστάζον προκειμένου να διασ΄ση περιουσίας και να περιορίσει την εκ πυρός κίνδυνον. Έχομεν όμως να παρατηρήσομεν, ότι η αυτοθυσία έχει τα όρια της, πέραν των οποίων κάθε τολμηρά διακινδύνευσις της ζωής αποτελεί αυτοχρήμα παραφροσύνην...»

Η συγκεκριμένη όμως πυρκαγιά θα είναι η αφορμή για να ξεχειλίσει το ποτήρι της οργής των Πυροσβεστών.

Ο σοβαρά τραυματισμένος Πυροσβέστης, Ιωαν. Μαρνέρης μένει ανάπηρος και ως ανίκανος για εργασία απολύεται από το Πυροσβεστικό Σώμα, χωρίς να δικαιούται ούτε σύνταξη ούτε να έχει άλλη ασφαλιστική κάλυψη.

Το άκουσμα της είδησης ξεσηκώνει το πυροσβεστικό προσωπικό της Αθήνας.

Το κλίμα το μεταφέρει γλαφυρά σε άρθρο του στην «Πυροσβεστική Επιθεώρηση» ο αείμνηστος αρχηγός του Π.Σ. Γεώργιος Αντωνόπουλος:

«Τον Οκτώβριο του έτους 1935 κατά την έναρξη των εργασιών της Βουλής, συγκεντρώθηκαν πολλοί πυροσβέστες στο προαύλιο της Βουλής και ξάπλωσαν στα σκαλοπάτια της εισόδου και από αυτή τη θέση μοίρασαν υπομνήματα στους βουλευτές.

Όταν έλαβε γνώση ο Πρόεδρος της Βουλής, ότι στην είσοδο ήταν συγκεντρωμένοι πολίτες που ενοχλούσαν και εμποδίζουν την είσοδο των βουλευτών, κάλεσε την Πυροσβεστική Υπηρεσία να διαλύσει τους συγκεντρωμένους.

Αλλά ποια έκπληξη και ποια ψυχρολουσία τον περίμενε όταν ο αξιωματικός υπηρεσίας τον πληροφόρησε ότι αυτοί οι συγκεντρωμένοι στα προτύλαια της Βουλής ήταν πυροσβέστες και ότι οι πυροσβεστικές αντλίες παθαίνουν αφλογιστία όταν πρόκειται να καταβρέξουν πυροσβέστες. Επικράτησε μεγάλη αναταραχή στο Σώμα, με την παρέμβαση όμως των ψυχραιμότερων πυροσβεστών απεχώρησαν και αποφάσισαν να οργανώσουν πιο έντονη αντίδραση»

Μπροστά σε αυτή την κατάσταση ρίχθηκε η ιδέα της απεργίας. Η επίγνωση όμως των κινδύνων να απειληθεί η ζωή πολιτών από τυχόν εκδήλωση πυρκαγιάς αλλά και ο φόβος της στοχοποίησης του κλάδου και ανάληψης των βαριών ευθυνών έδωσε πρόκριση σε άλλη πρόταση.

Έτσι προκρίθηκε η ιδέα της *κήρυξης ΑΠΕΡΓΙΑΣ ΠΕΙΝΑΣ.*

Η απεργία πείνας των Πυροσβεστών

Οι Πυροσβέστες σε μια πρώτη οργανωμένη πράξη «συνδικαλιστικής» αντίδρασης κλείνονται στο «πυροσβεστέιον» της οδού Μουρούζη και ξεκινούν στις 28 Οκτωβρίου απεργία πείνας, με παροχή κανονικά όμως εργασίας.

Η συμμετοχή των συναδέλφων ήταν καθολική και η δράση συνεχιζόταν παρά του γεγονότος ότι «ο Μάγειρας της Υπηρεσίας, Ηλίας παρασκεύαζε και εσέρβιρε ειδικής κατασκευής «γαργαλιστικά φαγητά». Ουδείς όμως τα επλησίαζε...Αλλά και μετά τη δευτέραν ημέρα της απεργίας να πέφτη λιπόθυμος στους διαφόρους χώρους της Υπηρεσίας» όπως χαρακτηριστικά γράφει ο Πύραρχος ε. α. Ζαφειρόπουλος Γεώργιος.

Η υποδοχή της είδησης από την κοινωνία αποτυπώνεται στον Τύπο της εποχής.

Η εφημερίδα Ακρόπολις σε δημοσίευμα στις 30-10-1935 έγγραφε:

«Παράλειψις της ικανοποιήσεως των δικαίων αιτημάτων μιας συμπαθούς, τόσο χρησίμου και απαραίτητου τάξεως βιοπαλαιστών, των ανδρών του Πυροσβεστικού Σώματος, οδήγησεν αυτούς εις την κήρυξιν απεργίας πείνης. Από χθες οι Πυροσβέσται έχουν κηρύξει απεργίαν πείνης και αρνούνται να λάβουν τροφήν, διότι δικαιώτατα αιτήματά των δεν έχουν ικανοποιηθεί. Και να σκέπτεται κανείς ότι πρόκειται περί ανθρώπων οι οποίοι υφίστανται τα μαρτύρια της συνεχούς επιφυλακής επί 48 και πολλάκις 72 ώρες, περί ανθρώπων την σκληρότητα της εργασίας των οποίων όλοι αντιλαμβανόμεθα. Οι Πυροσβέσται αδικούμενοι κατέφυγον εις την απεργίαν πείνης χωρίς να αρνούνται να προσφέρουν τας υπηρεσίας των. Είναι μια εκδήλωσις διαμαρτυρίας, η οποία θέλουμε να ελπίζουμε ότι θα συγκινήση.»

Το πιο χαρακτηριστικό δημοσίευμα είναι αυτό της εφημερίδας «Αθηναικά Νέα» όπου στην στήλη του «Αριστοφάνους» δημοσιεύει την είδηση σε έμμετρα σατυρικά τετράστιχα:

*Οι πυροσβέσται χθές το βράδυ εξ απίνης
Εκήρυξαν και απεργία πείνης.
Και είπαν. Την Υπηρεσία δεν αφήνουμε
Αλλ όμως ούτε τρώμε ούτε πίνουμε.*

*Θέλουμε τώρα λύσι εκβιαστική.
Και όχι δια των μέσων των πλαγίων.
Πέντε χρόνια ανέρχονται την κλίμακα την Πυροσβεστική
Αλλά ουδέποτε τας κλίμακας των Υπουργείων.*

*Η λύσις να μη μείνη στα χαρτιά
Και οι αρμόδιοι απλώς να καμαρώνουν...
Υποστηρίζουν δε ζήτημα των με φωτιά
Και ως Πυροσβέσται ανάβουν και κορώνουν...*

*Και αν συλλαλητήριο σκαρώσουν ζαφνικά
Δια να επιβιώσουν αυτή τη λύση
Ποιος θ ανέλθη στις αντλίες βιαστικά
Για να τους διαλύση;*

*Μελέτησα το ζήτημα και από τη μια μεριά
Και από την άλλη και εσκέφθην λέγων
Οι Πυροσβέσται αντί να σβήσουνε, άναψαν πυρκαγιά
Και είναι το ζητημάτων φλέγον.*

Το γεγονός πρωτοφανή για τα δεδομένα μιας «στρατιωτικού τύπου» υπηρεσία δημιούργησε ιδιαίτερο κλίμα και μια σειρά υποσχέσεων εκ μέρους της κυβέρνησης, οι οποίες έπεισαν τους συναδέλφους να σταματήσουν την διαμαρτυρία.

Κανένας αγώνας δεν πάει χαμένος

Η πρώτη αυτή κινητοποίηση του πυροσβεστικού προσωπικού σαφώς και δεν έλυσε άμεσα τα φλέγοντα προβλήματα του πυροσβεστικού προσωπικού. Σε εκείνες τις δύσκολες μέρες για την πατρίδα μας, ανέβασε όμως το πυροσβεστικό ζήτημα στην ατζέντα της πολιτικής.

Λίγες μέρες αργότερα στις 23 Νοεμβρίου αναλαμβάνει τα καθήκοντά του ο πρώτος Αρχηγός του Π.Σ. ο Συνταγματάρχης ε.α. Π. Καραπατάς, ο οποίος με απόφασή του βελτιώνει αισθητά το ωράριο εργασίας καθιερώνοντας την 24ωρη υπηρεσία, δηλαδή 24 ώρες εργασία και 24 ώρες ανάπαυση.

Το ασφαλιστικό όμως και συνταξιοδοτικό θα περάσουν ακόμα πολλά χρόνια μέχρι να βρεθεί λύση.

Η πρώτη θετική αλλαγή θα έρθει πέντε χρόνια μετά ,μεσούσης του πολέμου, όπου με τις διατάξεις του Α. Ν. 2665/1940, περιλαμβάνεται και το πυροσβεστικό προσωπικό που χάνει τη ζωή του εξαιτίας πολεμικών γεγονότων, στην ρύθμιση να χορηγείται ολόκληρη η σύνταξη στην οικογένεια του θανόντος. Με τον ίδιο νόμο χορηγείται σύνταξη και στον τραυματισθέντα Πυροσβέστη που θα κριθεί ανίκανος για την υπηρεσία.

Η επόμενη θετική ρύθμιση θα έρθει με τον Ν.340/1943 με τον οποίον καταργείται το Ταμείο Π.Υ. και προβλέπεται ότι όλες οι πάσης φύσεως δαπάνες της Π.Υ. βαρύνουν το δημόσιο , ενώ καθορίζεται ότι πλέον οι πυροσβεστικοί υπάλληλοι συνταξιοδοτούνται από το Δημόσιο, όπως και οι υπόλοιποι ένστολοι.

Βέβαια θα περάσουν δεκαετίες για να επιλυθούν τα μισθολογικά, υπηρεσιακά συνταξιοδοτικά και ασφαλιστικά ζητήματα των Πυροσβεστών που θεωρούνταν παρειές των ενστόλων.

Η μικρή αυτή ιστορική αναδρομή είναι εξέχουσα διδακτική, ειδικά στις μέρες μας που η μνημονιακή πολιτική γκρεμίζει αυθημερόν κατακτήσεις που κερδήθηκαν μετά από δεκαετίες και επι της ουσίας γυρνάει πίσω επί αντίστοιχες δεκαετίες το επίπεδο της ζωής μας.

Η παρακαταθήκη της ιστορικής αυτής αποτύπωσης είναι ότι τίποτα δεν χαρίζεται αλλά και ότι κανένας αγώνας δεν πάει χαμένος.

Ειδικά σήμερα...

Πηγές

Ιστορία Πυροσβεστικού Σώματος Β.Ζαφειρόπουλος, ανέκδοτο, 1975

Ιστορία της Π.Υ. 1830-1980, Βύρων Δάβος, 1987

Θυμάμαι από την απεργία πείνας των Πυροσβεστών Γ. Αντωνόπουλου (Πυροσβεστική Επιθεώρηση)1987

Η πυροπροστασία στην Ελλάδα, Γιάννη Σταμούλη,2007

